El cicle: de la salut pública i global a una sola salut

CRISTINA JUNYENT

Quan al neolític els humans van començar a conviure amb animals, van enfrontar-se a noves malalties. Tenir bèsties prop va augmentar la probabilitat que la mutació d'un paràsit feral saltés a un hoste humà. Vam incorporar grips d'origen aviar o porcí i tuberculosi d'origen vacum. Els primers ramaders no immunitzats, desprotegits davant de malalties infeccioses, van patir terribles mortaldats. A mesura que les poblacions guanyaven immunitat, els patògens esdevenien menys agressius -té més èxit reproductiu qui prolonga la vida de l'hoste-. Ara bé, quan poblacions immunitzades entraven en contacte amb altres que no ho estaven, es repetia l'efecte. S'estima que el contacte amb europeus va provocar la mort per malalties transmissibles d'entre el 60 i el 90 % de la població originària de Canàries, les Amèriques o Nova Zelanda.

Que els factors ambientals impacten la salut humana està enregistrat des del segle V aC en el tractat «*Sobre els aires, aigües i llocs*» del metge grec Hipòcrates. Les civilitzacions antigues havien evolucionat de la higiene personal al sanejament urbà. A l'edat mitjana, la reacció contra tot el que recordava l'imperi romà va distreure la higiene personal i el sanejament públic; moviments migratoris i baixos nivells socioeconòmics van originar grans pandèmies. Quarantenes i vacunes van millorar situacions, sense saber què causava la malaltia.

Les malalties infeccioses es van comprendre la segona meitat del segle XIX amb les aportacions del químic francès Louis Pasteur i els postulats de patogenicitat del metge alemany Robert Koch. El seu col·lega Rudolf Virchow va reinterpretar el lligam entre medicina animal i humana, i va emprar el terme «zoonosi» per explicar una malaltia transmesa d'animals a humans.

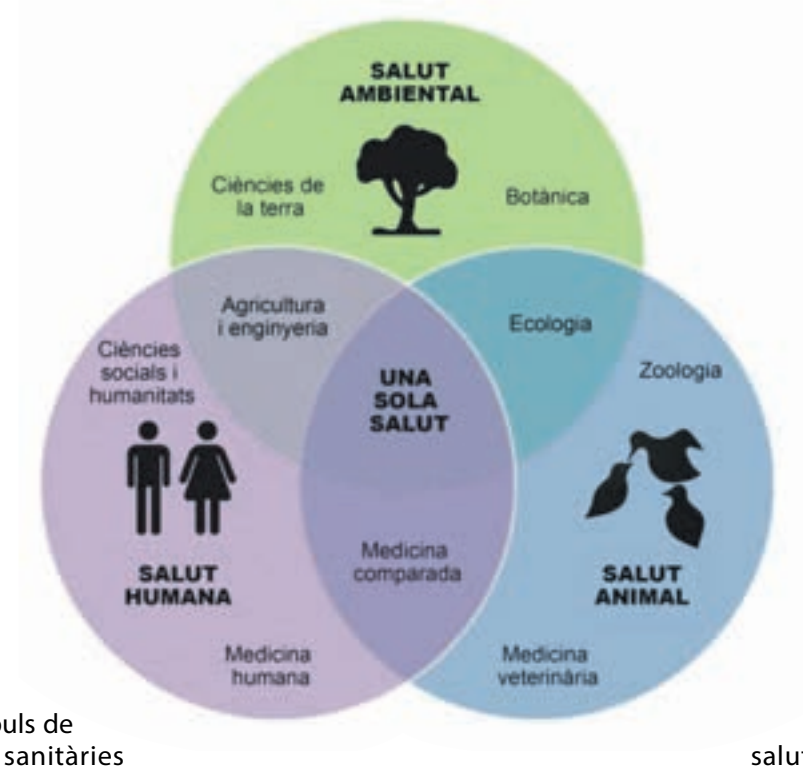

L'impuls de lleis sanitàries pel jurista britànic Edwin Chadwick va reduir la mortaldat per malalties infeccioses de població treballadora que vivia en pèssimes condicions de salubritat a ciutats industrials. Començava l'era de la *Salut Pública*.

Després de la Segona Guerra Mundial, la creació de Nacions Unides va fomentar l'OMS, agència responsable de la salut pública internacional enfocada en l'erradicació de malalties -cosa que va succeir amb la verola i gairebé amb la pòlio, reduïda a una zona d'Àsia Central on no es permet la vacunació generalitzada-. La visió planetària, la Salut Global, ha fet un món més sa: ha pujat l'esperança de vida i ha abaixat les taxes de malalties infeccioses. El 1964, Calvin Schwabe, veterinari format en salut pública, va encunyar el terme one health en un text de veterinària on descrivia una noció antiga: la salut humana i la sanitat animal són interdependents i estan vinculades als ecosistemes on coexisteixen.

Les darreres dècades del segle XX vam viure amb una il·lusòria sensació de seguretat. Va desaparèixer amb brots de virus del Nil, l'Ebola, la verola del mico, la malaltia de les vaques boges, la grip aviària i, sobretot, la crisi global sanitària, socioeconòmica i humana provocada pel SARS-CoV2. Vam reaprendre que la salut humana i animal estan íntimament connectades: més de la meitat de les malalties humanes transmissibles són zoonòtiques -encara que ja no necessitin un vector intermediari- i fins al 70 % dels nous patògens són d'origen animal. Un informe de l'IPBES estima que hi ha 1,7 milions de virus no descoberts en mamífers i aus, dels quals fins a 827.000 podrien tenir capacitat d'infectar persones; així que prediuen pandèmies més freqüents, més mortals i més costoses.

La desforestació i la pèrdua de biodiversitat amplien el contacte entre la vida silvestre i la humana; la proximitat d'animals d'abast facilita als virus un possible salt d'espècie. Un altre factor crític és el canvi climàtic: l'augment de temperatura propicia el creixement de microorganismes, la contaminació de l'aire afavoreix la mobilitat dels bacteris en suspensió i els desplaçaments d'animals per canvis en el seu entorn en faciliten la disseminació. L'equilibri dels ecosistemes juga, doncs, a favor nostre. L'Acord de París del 2015, a més d'un acord per mitigar el canvi climàtic i els seus impactes negatius, és també un tractat de salut pública: l'energia neta reduiria 7 milions de morts l'any provocats per contaminació atmosfèrica. Els Objectius del Desenvolupament Sostenible són crucials per a la prevenció de malalties.

Però la tossuda realitat mostra que la rapidesa dels canvis del planeta sobrepassa amb escreix la d'implantació de polítiques locals o nacionals. Els qui prenen decisions tenen els coneixements i les eines, però en comptes de prendre mesures que millorin la salut dels ciutadans, prioritzen valors econòmics. Els arguments de salut no entren en les polítiques. Fa anys que Barcelona no compleix els requisits de salut de l'OMS. Iniciatives com la *Declaració sobre la interdependència entre salut i natura a Catalunya* (2019) -on participa l'Associació Som Natura- o l'Agència de la Natura (2020) posen en valor la contribució de la natura en la salut de les persones. Però, ni aquestes, ni tampoc cap altra entitat, no té capacitat d'intervenir en projectes que menystenen la salut. Si realment preocupa la salut de la ciutadania, és urgent complir la perspectiva *One Health*. Una sola salut.

TAXACIÓ GRATUÏTA A DOMICILI 931 290 480

Al preu més alt!
COMPREM PLATA

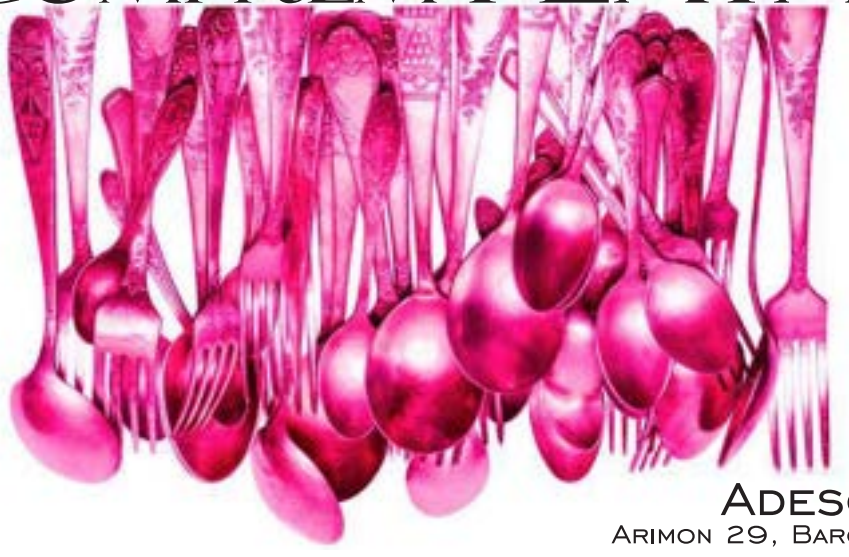

ADESORO
ARIMON 29, BARCELONA

ADESORO
COMPRA-VENDA

COMPREM
OR
Al preu més alt!

REPARACIÓ · COMPRA I VENDA · TAXACIÓ A DOMICILI · HORES A CONVENIR
JOIES, OR I PLATA, MONEDES, RELLOTGES, DIAMANTS

ARIMON 29, BARCELONA 931 290 480